

Література

1. *Калашнікова Т.В.* Забезпечення продовольчої безпеки країни / Т.В. Калашнікова // Економіка АПК. — 2010. — № 9. — С. 26—30.
2. *Резнікова О.С.* Удосконалення механізму забезпечення продовольчої безпеки в Україні / О.С. Резнікова // Економіка АПК. — 2010. — № 5. — С. 35—38.
3. Статистичний щорічник Херсонської області за 2009 р. / За ред. Вознюка В.А. Головне управління статистики в Херсонській області, 2010. — 508 с.
4. Статистичний щорічник України за 2009 р.: За ред. Осауленка О.Г. // Державний комітет статистики України, 2010. — 566 с.
5. *Терещенко О.В.* Україна і світові тенденції розвитку ринку плевмінного птахівництва / О.В. Терещенко, О.О. Катеринич, О.В. Рожковський // Міжвідомчий науковий тематичний збірник «Птахівництво». — Вип. 63. — С. 26—36.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2011 р.

УДК 334.021

О. В. Авертис'янц, аспірант Таврійського державного агротехнологічного університету, м. Мелітополь

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА, ПЕРЕРОБКИ І РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ МОЛОКОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

У статті розглянуто результати господарської діяльності сільськогосподарськими підприємствами у галузі молочного скотарства Запорізької області. Представлено виробництво основних видів молочної продукції.

Ключові слова: молокопродуктовий підкомплекс, молоко, молочне скотарство, ефективність виробництва.

В статье рассматриваются результаты хозяйственной деятельности сельскохозйственных предприятий в отрасли молочного скотоводства в Запорожской области. Проанализировано производство основных видов молочной продукции.

Ключевые слова: молокопродуктовый подкомплекс, молоко, молочное скотоводство, эффективность производства.

The article describes the results of economic activityselskogospodarskimi companies in the industry dairy cattle in the Zaporozhye region. Provided by the production of basic types of dairy products.

Keywords: dairy production, milk, dairy cattle, the efficiency of production.

Постановка проблеми. Молокопродуктовий підкомплекс як складова аграрного сектора економіки відіграє важливу роль у формуванні продовольчої безпеки країни. Несприятливі умови зовнішнього оточення для його суб'єктів і слабкий рівень їх менеджменту, особливо сільськогосподарських виробників, стали передумовою скорочення обсягів виробництва продукції та спаду ефективності функціонування більшості підприємств. Недостатній рівень державної уваги щодо регулювання ринкових процесів гальмує подолання кризового стану економічних суб'єктів. Якщо не прийняти важливих заходів в таких умовах, то глобальні процеси лише посилять негативний вплив на ефективність функціонування підприємств аграрного сектора. Тому важливим завданням, що вимагає підвищеної уваги на всіх рівнях економіки є розробка стратегічних програм підвищення конкурентоспроможності підприємств молокопродуктового підкомплексу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню функціонування молокопродуктового підкомплексу та його економічній ефективності присвячено наукові праці вчених економістів-аграрників: В.М. Бондаренко, П.С. Березівського, С.В. Васильчака, О.Д. Гудзинського, В.І. Бойка, В.Н. Зимовця, Л.А. Євчука, С.М. Кваші, М.Й. Маліка, М.К. Пархомця, П.Т. каблука, Н.Г. Фатюхи, В.П. Чагаровського, Н.І. Шиян.

Постановка завдання. Метою данного дослідження є проведення аналізу економічних показників розвитку скотарства у сільськогосподарських підприємствах Запорізької області.

Виклад основного матеріалу. Розвиток молокопереробної промисловості тісно пов'язаний із ситуацією в молочному скотарстві, рівнем його ефективності. Віддаленість сировинних зон від центрів переробки, нестача сировини негативно впливають на обсяги випуску продукції.

Водночас низька продуктивність корів у сільськогосподарських підприємствах гальмує розвиток галузей молочного скотарства, не дає можливості забезпечити населення молоком на рівні рекомендованих норм. Крім цього, велика строкатість продуктивності молочного скотарства у районах області свідчить про наявні невикористані резерви. У зв'язку з цим є необхідність вивчити економічну ефективність виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах залежно від впливу основних чинників інтенсифікації.

Інтенсифікація молочного скотарства базується на впровадженні науково-технічного прогресу, зокрема на застосуванні новітніх технологій, створенні міцної кормової бази, поліпшення

селекційно-племінної роботи та ветеринарного обслуговування тощо. Узагальнюючим показником рівня інтенсифікації галузі є розмір виробничих витрат на одну корову.

Збільшення виробничих витрат, особливо кормів, супроводжується підвищенням економічної ефективності виробництва молока. Зі збільшенням виробничих витрат на одну корову підвищується продуктивність тварин і на цій основі збільшуються обсяги виробництва валової продукції, зростає продуктивність праці, поліпшується окупність кормів.

Ефективність молочного скотарства обумовлюється в значній мірі концентрацією його виробництва, а також достатньо обґрунтованою спеціалізацією господарств стосовно конкретних умов.

Рівень виробничих витрат на одну корову має тенденцію до зростання, в результаті закономірним було б підвищення продуктивності тварин і зниження собівартості продукції, але це не завжди правомірно. Очевидно, що збільшення виробничих витрат на одну корову у багатьох випадках пов'язано із збільшенням витрат на матеріальні ресурси за рахунок підвищення цін на них, збільшення витрат кормових ресурсів при зниженні їх біологічної цінності.

Аналіз економічних показників розвитку скотарства у сільськогосподарських підприємствах Запорізької області свідчить, що дана галузь у повній мірі залишається трудомісткою і капіталомісткою. Аналіз даних табл. 1 свідчить, що при загальній тенденції до підвищення продуктивності корів на 37,6 % у 2009 р. порівняно з 2002 р., прямі затрати праці на виробництво 1 ц молока зменшились на 26,6 % і становили 8,0 люд.-год., собівартість 1 ц реалізованого молока має чітку тенденцію до зростання і за досліджуваний період зросла у 2 рази. Ціна реалізації 1 ц молока має теж чітку тенденцію до зростання. Галузь молочного скотарства у 2003 р., 2005 р., 2008 р. була рентабельною. Рівень рентабельності виробництва молока відповідно складав 2,3 % , 7,5 % і 5,7 %.

Таблиця 1

**ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА
У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ***

Показники	Роки								2009 р. до 2002 р., %
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Середньорічний надій на корову, кг	2216	2007	2226	2759	3007	3150	3189	3050	137,6

Закінчення табл. 1

Показники	Роки								2009 р. до 2002 р., %
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Затрати праці на 1 ц молока, люд. — год.	10,9	10,6	10,8	9,1	8,1	8,2	7,9	8,0	73,4
Собівартість 1 ц реалізованого молока, грн	62,60	72,80	88,79	99,97	108,63	120,7	197,3	201,8	322,4
Ціна реалізації 1 ц молока, грн	50,91	71,41	80,55	107,5	94,38	115,4	203,4	—	—
Рівень рентабельності (збитковості) виробництва молока, %	-16,0	2,3	-9,3	7,5	-13,1	-4,3	5,7	—	×

*Джерело: складено на основі даних ГУСЗО.

Продовжує залишатись складною цінова ситуація на молочну сировину. Встановлені ціни на реалізацію молока переробними підприємствами не відшкодовують витрат товаровиробникам. Розв'язання цієї важливої проблеми, як свідчить світовий досвід, без суттєвої державної підтримки неможливе.

Законом України «Про молоко і молочні продукти» [4, с. 41—42], схваленим Верховною Радою України в червні 2004 року, передбачена державна підтримка виробників молока, молочної сировини і молочних продуктів, яка здійснюється з урахуванням пріоритетності розвитку молочної галузі агропромислового комплексу, зокрема шляхом фінансування з Державного бюджету України. Це стосується також програми розвитку селекційно-племінної роботи в молочному скотарстві, дотаційних цін на молоко, стимулювання підвищення якості, що відповідає вимогам державного стандарту України.

В умовах економічної реформи та наявності певних дестабілізуючих процесів у розвитку суспільства, продовольчі ресурси стали одним із чинників стабілізації продовольчої безпеки України, в основі якої лежить принцип задоволення потреб населення в продуктах на рівні, необхідному для його нормальної життєдіяльності. Результати розвитку світової спільноти вказують на те, що продовольча безпека будь-якої держави знаходиться на безпечному для суспільства рівні тоді, коли частка власного вироб-

ництва найважливіших продуктів харчування в загальному обсязі їх споживання знаходиться в межах 80 %.

Ситуація, що склалася в країні протягом останніх років, вимагає ґрунтовного вивчення і розробки такої концепції продовольчої безпеки, яка б дала можливість вивести виробництво основних продуктів харчування на необхідний рівень споживання їх населенням з урахуванням усіх чинників суспільного відтворення. Статистика виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції свідчить про те, що вагомий внесок належить приватному сектору і, зокрема особистим селянським господарствам [6].

Забезпечення населення молоком і молокопродуктами в регіоні завжди було важливим чинником вирішення проблеми продовольчої безпеки. Маркетингова сфера в Запорізькій області визначається станом виробництва молока і молокопродуктів, місткістю ринку та його інфраструктурою. Переробкою молока в області зайнято 15 підприємств, які виробляють різні молокопродукти, асортимент деяких становить більше 8 найменувань.

Підприємства побудовані в радянський період, орієнтовані на постачання молока від сільськогосподарських підприємств. Нинішнє зменшення постачання молока обумовлено: 1) суттєвим зменшенням поголів'я корів і зниженням обсягів виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах 2) реформуванням сільського господарства та зміщенням виробництва молока в особисті селянські господарства; 3) недостатньою наявністю технічно обладнаних систем збору молока, які б забезпечували його постачання з дрібних особистих селянських господарств; 4) конкуренцією з боку базарів та вуличної торгівлі, де пропонуються вигідніші ціни споживачам молочної продукції [5].

Таблиця 2

**ВИРОБНИЦТВО ОСНОВНИХ ВИДІВ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ У
ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ, Т***

Показник	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2009 р. до 2003 р., %
Молоко оброблене рідке	10 737	10 762	11 126	13 689	15 681	18 264	13 568	126,4
Маргарин і продукти аналогічні	44 560	74 905	77 460	72 421	79 199	68 363	81 148	182,1
Вершки	957	670	401	392	568	523	2055	241,7
Масло вершкове, жирністю до 85 %	4672	4806	4057	3786	3650	2802	3695	79,1

Закінчення табл. 2

Показник	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2009 р. до 2003 р., %
Сир свіжий неферментований та сир кисло-молочний	599	834	927	1181	1022	1435	1903	317,7
Сири жирні	11 277	15 196	21 669	16 552	17 863	19 151	13 881	123,1
Продукти кисло-молочні	6295	7003	8779	8179	8513	10 776	10 945	173,9

*Джерело: за даними ГУСЗО.

Зниження товарності молока призвело до зменшення обсягів виробництва деяких видів молочної продукції. Зокрема, виробництво молока обробленого рідкого у 2009 р. зросло порівняно з 2003 р. на 26,4 %, маргарину і аналогічних продуктів — на 82,1 %, сиру свіжого неферментованого та сиру кисло-молочного — на 217,7 %, сирів жирних — на 23,1 %, продуктів кисло-молочних — на 73,9 %, вершків на 141,7 % (табл. 2). Відповідно зменшилось виробництво таких важливого молочного продукту, як масла вершкового жирністю до 79,1 % — на 21,9 %.

Висновки. У зв'язку з тим, що особистими селянськими господарствами виробляється у 2,5 разу більше молока, ніж сільськогосподарськими підприємствами, а реалізується менше, необхідно поліпшити організацію закупівель молока в цих господарствах. Це можливо за рахунок: створення кооперативів з організації приймання молока від населення і наступної реалізації його переробним підприємствам; об'єднання виробників, заготівельників, переробників і торговельних організацій. При цьому потрібно врахувати, що в умовах посилення конкуренції молочної продукції широкого асортименту, виходу на світові ринки особисті селянські господарства будуть неконкурентоспроможними, оскільки виробляють молоко у невеликих обсягах і мають низькі показники якості молока.

Література

1. *Бабич О.М.* Економічні проблеми підвищення якості молочної продукції / О.М. Бабич // Економіка АПК. — 2004. — № 1. — С. 101—106.
2. *Бондаренко В.М.* Розвиток ефективного виробництва молока та його промислової переробки в Україні / В.М. Бондаренко // Економіка АПК. — 2008. — № 5. — С. 61—64.

3. *Малік М.Й.* Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізм: моногр. / М.Й. Малік, О.А. Нужна. — К.: ННЦ ІАЕ, 2007. — 270 с.

4. Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами області / Статистичний збірник. — Запоріжжя: Головне управління статистики у Запорізькій області, 2008. — 86 с.

5. Розвиток організаційно-економічних відносин у молокопродуктовому під комплексі регіону: автореф. дис. канд. економ. наук : 08.00.04 / Теслюк Світлана Романівна; Львівський національний аграрний університет. — Львів, 2008. — 20 с.

6. *Саблук П.Т.* Економіка виробництва молока і молочної продукції в Україні: [монографія] / П.Т. Саблук, В.І. Бойко. — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. — 340 с.

Стаття надійшла до редакції 11.03.2011 р.

УДК 657.471

К. В. Безверхий, аспірант кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ЩОДО РОЗПОДІЛУ НЕПРЯМИХ ВИТРАТ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

У статті розглянуто методику розподілу непрямих витрат промислових підприємств для визначення собівартості одиниць продукції.

Ключові слова: витрати, непрямі витрати, розподіл витрат, повна собівартість продукції, ставка розподілу.

В статье рассмотрено методика распределения косвенных расходов промышленных предприятий для определения себестоимости единицы продукции.

Ключевые слова: расходы, косвенные расходы, распределение расходов, полная себестоимость продукции, ставка распределения.

In the article the method of distribution of indirect costs of industrial enterprises to determine the cost of one unit of output.

Keywords: costs, indirect costs, cost assignment, total cost, indirect cost allocation rate.

Потреба у вичерпних облікових даних управлінського персоналу полягає в отриманні всебічної інформації про непрямі ви-